

диференційованої логопедичної допомоги, враховуючи ушкоджені механізми розвитку. Описано методику дослідження стану сформованості лексико-граматичної сторони мовлення у дошкільників з мовленнєвими порушеннями, наведено узагальнені результати обстеження. Розкрито прояви порушення ФФНМ із врахуванням фонетико-фонематичного та лексико-граматичного компонентів мовлення.

Ключові слова: фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ), методика дослідження, лексико-граматична сторона мовлення, діти із порушеннями мовлення.

Марченко И. С., Мальцева И. Ю. Диагностика особенностей лексико-грамматической стороны речи детей с ФФНР

В статье рассматривается проблема диагностики особенностей лексико-грамматической стороны речи детей старшего дошкольного возраста с нарушениями речи. Обоснована необходимость изучения фонетико-фонематической системы детей с различными нарушениями произносительной стороны речи с целью оказания им дифференцированной логопедической помощи, учитывая нарушенные механизмы развития. Описано методику исследования состояния сформированности лексико-грамматической стороны речи у дошкольников с речевыми нарушениями, приведено обобщенные результаты обследования. Раскрыто проявления нарушений ФФНР, учитывая фонетико-фонематический и лексико-грамматический компоненты речи.

Ключевые слова: фонетико-фонематическое недоразвитие речи (ФФНР), методика исследования, лексико-грамматическая сторона речи, дети с нарушениями речи.

Marchenko I., Maltseva I. The diagnostics of the features of lexical and grammatical aspect of speech of children with PPSU.

The article is devoted to the problem of diagnostics of the features of lexical and grammatical aspect of speech of children of senior preschool age with speech disorders. We are talking about the necessity of learning of phonetic-phonemic system of children with different disorders of uttered part of speech, because it's necessary to provide them with differentiated logopaedic help, with taking into account the problems of development. The article offers a method of research of the state of formation of lexical and grammatical aspect of speech of preschoolers with speech disorders, there are the compiled results of the examination in this article. The manifestations of abuse of PPSU with phonetic-phonemic and lexical and grammatical aspects of speech are disclosed.

Keywords: Phonetic-phonemic speech underdevelopment, methods of investigation, lexical and grammatical aspect of speech, children with speech disorders.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2017 р.

Статтю прийнято до друку 16.06.2017 р.

Рецензент: д. пед. н., проф С.Ю.Конопляста

УДК 378.22:376.011.3-051(043.5)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІВ В КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Д. М. Супрун, Darya7@ukr.net

Соціально-економічні та політичні реалії сучасного світу, трансформаційні процеси у вітчизняній системі освіти, вимоги до сучасного фахівця та соціальне замовлення ринку праці спонукають до перегляду окремих усталених поглядів на цілі та завдання вищої професійної освіти загалом та професійної підготовки спеціальних психологів зокрема. Рівень підготовленості випускника повинен відповідати міжнародним стандартам, що дозволить ефективно співпрацювати в глобальному життєвому просторі. Це вбачається можливим, передусім, зав-

дяки здійсненню прориву в освіті, а потім і в суспільстві в цілому.

Наприкінці 90-х років ХХ століття українська держава взяла курс на євроінтеграцію. Цей процес вважається «фундаментальною складовою зовнішньої політики України» [2]. Одним із зобов'язань, взятих Україною перед Європейським Союзом, є здійснення модернізації вищої освіти. Тому в Указі Президента України, що затверджує Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство,

конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», одне з ключових місць відводиться підвищенню якості та конкурентоспроможності освіти [3]. Для досягнення цієї мети має слугувати розроблена Національна рамка кваліфікацій та відповідний План заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій, затверджений спільним наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Міністерства соціальної політики України 20 квітня 2012 р. [2]. Однак основний нормативний документ, що регулює питання вищої освіти, – Закон України «Про вищу освіту» 2002 р. – не відповідає положенням Болонського процесу. Таким чином, виникають протиріччя між діючою законодавчою базою та зобов'язаннями України перед Європейським Союзом у галузі вищої освіти. Відповідно до стандартів ЄС Україна має також здійснити гармонізацію правової практики. Відомо, що за Болонським процесом сучасна підготовка фахівців у вищій школі передбачає наявність трьох циклів, яким відповідають ступені вищої освіти – бакалавр, магістр і доктор філософії. Отже, в Україні також планується запровадження трициклової структури вищої школи, і, як наслідок, незабаром виникне необхідність у розробці спеціальних моделей іншомовної підготовки фахівців усіх галузей за різними напрямками та її наступність [1, с. 267-271].

Інструменти й способи адаптації національних систем освіти до загальноєвропейських критеріїв, забезпечення сумісності та порівнюваності національних складових у рамках європейської системи вищої освіти розроблено в низці базових документів Болонського процесу, основоположними серед яких є Всеосяжна рамка кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (The Overarching Framework for Qualifications in the European Higher Education Area – QF-EHEA), заснована на Дублінських дескрипторах (2005 р.), і Європейська рамка кваліфікацій (ЄРК) для навчання впродовж життя (European Qualifications Framework for Lifelong Learning – EQF-LLL), ініційована Європарламентом та Єврокомісією (2008 р.).

У дескрипторах Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (далі – ЄРК) серед основних компетентностей, якими повинен володіти фахівець на 6-му рівні (тобто бакалавр), вказуються наступні: «використовувати деталізовані теоретичні й практичні знання

в своїй галузі. Вміння використовувати деякі знання в першу чергу й залучати критичне розуміння теорії й принципів; демонструвати досконале володіння методами й засобами в цілому й у галузі; винаходити й випробовувати аргументи для вирішення проблем; демонструвати новаторство методів вирішення проблем; допускати адміністративний дизайн, здатність управління ресурсами й підлеглими в роботі й вивчати нестабільні стани речей/ситуації й вимагати вирішення комплексних проблем, оскільки існує багато інтерактивних непередбачуваних факторів; демонструвати креативність у проектах і ініціативність в управлінні; готувати/виховувати інших працівників/учнів і розвивати командний дух; послідовно здійснювати особисте навчання й ідентифікувати власні навички, якими необхідно оволодіти в подальшому; передавати якісну й кількісну інформацію, ідеї, проблеми як підготовленій (фахівців), так і не підготовленій (нефахівців у даній галузі) аудиторії, використовуючи різні техніки; виражати внутрішню солідарність з персоналом; випробовувати операційну взаємодію в межах професійного оточення; збирати й інтерпретувати важливі в галузі дані для вирішення проблем; формувати судження з приводу соціальних та етичних проблем, що виникають в роботі чи навчанні [1]. Основними компетентностями, якими повинен володіти фахівець на 7-му рівні освіти, що відповідає «магістру», визначено такі: «використовувати глибоко спеціалізовані теоретичні й практичні знання, які формують базу для оригінальності в розвитку і/або застосуванні ідей; критично усвідомлювати проблеми в галузі; інтегрувати нові або внутрішньо дисциплінарні знання для пошуку, що базується на діагностуванні проблеми; формувати судження, володіючи неповною або обмеженою інформацією; розвивати нові навички по оволодінню знаннями й техніками; демонструвати лідерство та новаторство в ситуаціях на роботі й у навчанні, які є незнайомими і вимагають вирішення проблем та включають в себе багато взаємопов'язаних факторів, деякі з яких змінюють ситуацію й роблять її непередбачуваною; підтримувати командний дух; демонструвати самостійність у навчанні; передавати результати проектів, методи й аргументи як фахівцям, так і нефахівцям (або як підготовленій, так і не підготовленій аудиторії), використовуючи набір тех-

нік; ретельно досліджувати й відображати соціальні норми й відносини, випробовувати операційну взаємодію, а також зміну стилю управління в межах професійного оточення; вирішувати проблеми при введенні комплексних знань, які іноді є неповними, в нових або нетипових ситуаціях; реагувати на соціальні, наукові й етичні проблеми, що трапляються в роботі чи в навчанні [1]. І, нарешті, на 8-му рівні освіти (що відповідає «доктору філософії») фахівець повинен: «критично аналізувати, оцінювати, продукувати нові ідеї, які знаходяться на більш просунутому етапі знань...; розширювати та переробляти існуючі знання і/чи професійні навички – зі спеціальності чи міждисциплінарні; досліджувати, пропонувати, створювати й застосовувати проекти, які ведуть до нових знань і нових рішень; ... демонструвати інноваційний потенціал та вміння працювати і вчитися самостійно; демонструвати можливість високої мотивації в навчанні; на рівних спілкуватися з колегами у своїй галузі; ... вміти приймати рішення в складних з наукової точки зору ситуаціях» тощо [1]. Так, у контексті Європейської рамки кваліфікацій знання поділяються на теоретичні та/або фактологічні (емпіричні), уміння – на когнітивні (з використанням логічного, інтелектуального і творчого мислення) та практичні (на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів), а компетентність розглядається в рамках відповідальності та автономності [1] (пор. з Національною рамкою кваліфікацій (НРК) [1]). Спостерігається маніфестація розвитку управлінських вмінь та навичок, що є особливо вагомим стосовно професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти.

О. В. Нітенко [1], порівнюючи інтегральну та комунікаційну компетентності у НРК та у ЄРК, зауважує, що в Європейській рамці кваліфікацій на 6-8-му рівнях не подані комунікаційні компетентності, тоді як в Національній рамці їм приділяється особлива увага, і вони виносяться в окремий розділ (графу). Цей факт пояснюється тим, що в більшості європейських країн комунікаційними компетентностями (і з іноземної мови в тому числі) діти обов'язково повинні оволодіти ще на попередніх (шкільних) рівнях. Так, у Німеччині, наприклад, абсолютною нормою є володіння, крім німецької, ще однією або двома європейськими мовами – англійською, французькою чи італійською. Слід зазначити, що у рей-

тингу найбільш дефіцитних якостей усіх працівників з вищою освітою, за даними Світового банку, восьме місце роботодавці відводять «володінню іноземною мовою» [2]. Аналіз освітньої діяльності Ради Європи та Європейської комісії, їх політики в сфері професійної підготовки, дослідження зарубіжних науковців, дають підстави говорити про велику значущість іноземних мов для життя й діяльності сучасної людини [1, с. 267-271].

В Україні НРК була прийнята у 2011 році (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341). Як зазначається у Постанові Кабінету міністрів України, Національна рамка кваліфікацій впроваджується з метою:

- введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців;
- забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудова відносин;
- сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні;
- налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці [2].

Щодо професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти, то якісна підготовка іноземною мовою надасть їм можливість вивчати автентичний досвід, міжнародні документи або документи іноземною мовою й працювати з іноземними компаніями, громадянами, тобто виходити на міжнародний рівень. Такі спеціалісти зможуть самостійно, не користуючись допомогою перекладачів, правильно і точно інтерпретувати оригінали документів, що зумовлює економічну ефективність та суспільну значимість зазначеної підготовки. У Програмі, розробленій за підтримки Британської Ради в Україні та рекомендованої Міністерством освіти і науки України у 2005 році, для бакалаврів пропонується рівень B2 (незалежний користувач), який передбачає мінімум 200 аудиторних годин і «вимагає складної мовної поведінки» [2]. Критерії для цього рівня базуються на:

- дескрипторах, запропонованих Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти;
- вимогах освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників, затвердженими Міністерством освіти і науки України;

- конкретних посадових інструкціях, що розроблені та затверджені підприємствами, організаціями, інститутами;
- результатах опитування фахівців, викладачів і студентів вищих навчальних закладів [2].

Вихідний рівень володіння мовою B2 за цією програмою слід оцінювати під час випускного кваліфікаційного іспиту в кінці курсу. Мовну компетентність випускників рекомендується перевіряти відповідно до досягнень, складених на базі галузевих стандартів вищої освіти з посиланнями на дескриптори рівня B2 Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти. Для отримання ступеня бакалавра, разом з усіма іншими професійними вміннями, студент-психолог повинен бути здатним ефективно спілкуватися іноземною мовою у професійному середовищі, щоб: обговорювати навчальні та пов'язані зі спеціалізацією питання; готувати публічні виступи з низки галузевих питань, застосовуючи відповідні засоби вербальної комунікації та адекватні форми ведення дискусій і дебатів; знаходити нову текстову, графічну, аудіо- та відеоінформацію, що міститься в англійськомовних галузевих матеріалах (як у друкованому, так і в електронному вигляді), користуючись відповідними пошуковими методами та термінологією тощо [2]. Однак результати аналізу навчальних планів та досвіду провідних вищих навчальних закладів, де запроваджується професійна підготовка психологів (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національна академія внутрішніх справ, НПУ імені М. П. Драгоманова), засвідують, що жоден із них не виконує рекомендацій, викладених у згадуваній Програмі з англійської мови для професійного спрямування, і не надає необхідної кількості аудиторних годин на вивчення іноземної мови [2]. Але слід відзначити розпочату практику запровадження програм спецкурсів для магістрів англійською мовою, зокрема в Національній академії внутрішніх справ, що значно підвищило загальний рівень професійної підготовки психологів.

Зазначаючи про інтернаціоналізацію української вищої освіти, зокрема, стосовно напрямку професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти слід підкреслити важливість даного процесу та відмітити, що його можливо забезпечити не лише шляхом зміни нормативних актів. Для цього також необхідні

пропозиції від вищих навчальних закладів, міжнародний досвід університетів, який вони зможуть передавати іншим закладам та самі його примножуватимуть. Інтернаціоналізація вищої освіти повинна перестати бути гаслом, а стати повсякденною реальністю.

Серед переваг інтернаціоналізації можна виділити три аспекти.

Перший – це формування зрозумілої для міжнародної спільноти системи вищої освіти, що досягатиметься шляхом інтеграції з європейським простором вищої освіти і дослідницьким простором.

Другий аспект – забезпечення конкурентоздатності українських вищих навчальних закладів. Зазначеного можна досягти підтримуючи міжнародне співробітництво університетів, їх участь у міжнародних проектах та програмах, підвищення якості вищої освіти в середині кожного університету.

Третій – це посилення потенціалу вищих навчальних закладів, підготовка їх до активної участі у міжнародних проектах.

Водночас, наголосимо, що процес інтернаціоналізації не має стати самоціллю для вищих навчальних закладів. Радше це засіб для підвищення рівня якості вищої освіти, елемент побудови репутації освітніх закладів та їх осучаснення. Окрім того, зазначимо, що прийняття Закону «Про вищу освіту» дозволило на нормативно-правовому рівні усунути перешкоди, які гальмували процес інтеграції української системи вищої освіти у міжнародну освітню систему. Зокрема, у складових компонентах інтернаціоналізації на сьогодні має місце академічна мобільність, використання європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), визнання іноземної кваліфікації.

Важливим досягненням Міністерства в напрямку інтернаціоналізації стало набуття Україною статусу асоційованого члена Рамкової програми з досліджень та інновацій Європейського Союзу «Горизонт 2020». Отже, маємо всі передумови, щоб стверджувати: інтернаціоналізація стимулюватиме наукову діяльність в університетах та сприятиме професійному росту викладачів.

Окремим питанням в напрямку інтернаціоналізації вищої освіти є підвищення рівня привабливості вітчизняних закладів для іноземних студентів. Сьогодні Міністерство працює

над зміною набору і порядку навчання іноземних студентів, яка б, з одного боку, забезпечила автономність навчальних закладів, з іншого – обмежила неконтрольований набір іноземних студентів заради кількості.

Так, Міністерством було розроблено положення № 579 «Про порядок реалізації права на академічну мобільність». Один з ключових аспектів якого – забезпечення права на академічну мобільність для всіх учасників освітнього процесу. Документ включає в себе збереження всіх соціальних прав учасника освітнього процесу: при укладенні договору за здобувачами вищої освіти зберігається місце навчання і виплата стипендій. Науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники можуть зберегти місце роботи строком на один рік та заробітну плату – строком на півроку. Відповідно до положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність» між учасниками академічної мобільності обов'язково має бути укладений договір, у якому будуть вказані умови академічного перебування учасників.

Стратегічною метою Болонського процесу є створення Європейського простору вищої освіти, конкурентноспроможного та привабливого як для самих європейців, так і для студентів з усіх куточків світу. Європейський простір вищої освіти ґрунтується на міжнародному співробітництві; він має усунути перепони та забезпечити широкий доступ до якісної вищої освіти, що базується на принципах демократії й незалежності університетів, їхньої наукової та дослідницької самостійності; активізувати мобільність студентів і науково-педагогічних кадрів; підготувати молодь до активного життя в демократичному суспільстві, закласти основи для власної професійної кар'єри й особистого розвитку.

Таким чином, перед українською державою постають нові виклики, пов'язані з глобалізаційними процесами, для подолання яких необхідні підготовлені професіонали у різних галузях, зокрема, фахівці-психологи, які супроводжують практично всі види суспільної діяльності. Водночас стан української вищої школи не відповідає кращим світовим зразкам та провідним тенденціям підготовки таких фахівців. Загострилася суперечність між завданнями щодо її інтеграції до європейського простору вищої освіти і чинною системою підготовки фахівців,

потребами суспільства в компетентних фахівцях у галузі психології та якістю їх підготовки. Відтак остання потребує суттєвої науково обґрунтованої модернізації. Отже, виявлені тенденції дозволять визначити та уточнити стратегію професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти.

Беззаперечно, що інтернаціоналізація стимулює розвиток вітчизняної Вищої школи. Вагомий внесок в позитивні зрушення робить загальна тенденція професійної підготовки фахівців з належним рівнем розвитку управлінських вмій та навичок і відповідною англомовною комунікативною компетенцією, що уможливить їх конкурентноздатність на світовому рівні. Вважаємо за необхідне впровадження зазначених аспектів при професійній підготовці психологів в галузі спеціальної освіти.

Окрім того, досвід майбутніх дефектологів із організації творчих та науково-практичних контактів із різноманітними спеціальними закладами освіти був широко висвітлений у цілій низці публікацій викладачів та студентів на сторінках різноманітних психолого-педагогічних видань. Принагідно зазначимо, що долучення студентів-психологів до «спроб пера» є вкрай необхідним елементом професійного становлення фахівця. Особливим етапом у становленні професіоналізму студента є безпосередня участь у традиційних конференціях молодих вчених. Досвід студентських дефектологічних конференцій НПУ імені М. П. Драгоманова широко популяризується як вітчизняними колегами, так і нашими зарубіжними партнерами.

Здійснена нами спроба проаналізувати стан та перспективи розвитку позааудиторної роботи майбутніх дефектологів дає нам підстави зробити певні **висновки**, що в системі дефектологічної освіти накопичений значний позитивний досвід організації позааудиторного життя студентської молоді.

Науково-педагогічні колективи, які здійснюють підготовку корекційних педагогів і спеціальних психологів тримають у полі зору своєї професійної уваги всі різнопланові аспекти виховання майбутніх колег в позааудиторний час.

Вважаємо, що **перспективно** подальшого наукового пошуку може стати розробка методології та методики позааудиторної роботи

в тісному узгодженні із навчальним процесом сучасної вищої педагогічної школи. Особливе місце у цьому процесі має відводиться вив-

ченню кращих зразків зарубіжного досвіду підготовки фахівців для всіх ланок корекційної освіти.

Література

1. **Нітенко О. В.** Стан і тенденції іншомовної підготовки фахівців права в системі вищої освіти / О. В. Нітенко // Зб. наук. праць Військового інституту КНУ імені Тараса Шевченка. – К. : ВІКНУ, 2013. – Вип. № 41. – С. 267-271.
2. **Нітенко О. В.** Інтернаціоналізація вищої освіти як фактор розвитку університету / О. В. Нітенко // Освітлогічний дискурс (Електр. наук. фак. вид.). – К. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – № 2 (10). – С. 205-216. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/249#.VbDKeKTmko>.
3. **Чирва А. С.** Вимірювання інтернаціоналізації вищої освіти / А. С. Чирва // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, Budapest 2014, II (10), Issue: 20, p.p. 99–102.
4. **Knight J.** Internationalization: A Decade of Changes and Challenges // International Higher Education. – 2008. – N50. – P. 6-7. American Association for Public Opinion Research. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/5/9/9/4/pages5994517.php

References

1. **Nitenko O. V.** Stan i tendencii inshomovnoi pidgotovki fahivtciv prava v systemi vyschoi osvity / O. V. Nitenko // Zb. Nauk. Prac Viskovogo instytutu KNU imeni Tarasa Shevchenka. – K. VIKNU, 2013. – Vyp. № 41. – S. 267-271.
2. **Nitenko O. V.** Internatsionalizatsiya vischoi osvity yak factor rozvytku universytetu / O. V. Nitenko // Osvitologichnyi dyskurs (Electro. nauk. fah. vyd.). – K. Kiev. Un-t im. B. Grinchenka, 2015. – № 2 (10). – S. 205-216. [Electronnyi resurs]. – Rezym dostupu: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/249#.VbDKeKTmko>.
3. **Chyryva A. S. Vymirivannia internatsionalizatsii vischoi osvity / A.S Chyryva // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, Budapest 2014, II (10), Issue: 20, p.p. 99–102**
4. **Knight J.** Internationalization: A Decade of Changes and Challenges // International Higher Education. – 2008. – N50. – P. 6-7. American Association for Public Opinion Research. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/5/9/9/4/pages5994517.php

Супрун Д. М. Трансформація професійної підготовки спеціальних психологів в контексті інтернаціоналізації вищої освіти

У статті уточнюється визначення поняття «інтернаціоналізація вищої освіти»; подано деякі статистичні дані Організації економічного співробітництва і розвитку та Інституту статистики ЮНЕСКО щодо мобільних міжнародних студентів та іноземних студентів у світі; наведено актуальну статистику мобільності українських студентів за кордоном та іноземних студентів, що навчаються в українських університетах, отриману Центром досліджень суспільства. Вказано на необхідність розвитку викладацької мобільності як складової інтернаціоналізації вищої освіти. Зазначено останні інтернаціоналізаційні тенденції, що спостерігаються в світі; перераховано позитивні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти, а також елементи культури університету, які необхідно розвивати в умовах інтернаціоналізації. У статті розглядаються стан і тенденції професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти. Здійснено огляд нормативних документів, що регламентують таку підготовку. Наведено перелік компетентностей, якими повинні володіти психолог по закінченню навчання. Доведено необхідність застосування компетентнісного підходу під час іншомовної підготовки психологів іноземною мовою.

Ключові слова: інтернаціоналізація, вища освіта, мобільні міжнародні студенти, іноземні студенти, Європейська рамка кваліфікацій, Національна рамка кваліфікацій, компетентності.

Супрун Д. Н. Трансформація професійної підготовки психологів в сфері спеціального образования в контексті інтернаціоналізації вищої освіти

В статье уточняется определение понятия «интернационализация высшего образования»; даны некоторые статистические данные Организации экономического сотрудничества и развития и Института статистики ЮНЕСКО касательно мобильных международных студентов и иностранных студентов в мире; приведено актуальную, полученную Центром изучения общества, статистику мобильности украинских студентов за границей и иностранных студентов, которые обучаются в украинских университетах. Указано на необходимость развития преподавательской мобильности как составляющей интернационализации высшего образования. Отмечены последние интернационализационные тенденции, которые наблюдаются в мире; перечислены позитивные аспекты интернационализации высшего образования, а также элементы культуры университета, которые необходимо развивать в условиях интернационализации. В статье рассматриваются состояние и тенденции профессиональной подготовки психологов в сфере специального образования. Совершен обзор нормативных докумен-

тов, которые регламентируют такую подготовку. Предоставлен перечень компетентностей, которыми должны владеть специалисты-психологи по окончании обучения. Доказано необходимость применения компетентностного подхода при осуществлении профессиональной подготовки психологов в сфере специального образования на иностранном языке.

Ключевые слова: интернационализация; высшее образование; мобильные международные студенты; иностранные студенты, Европейская рамка квалификаций, Национальная рамка квалификаций, компетентности.

Suprun D.M. Transformation of professional training of psychologists in the field of special education in the context of internationalization of higher education

The article clarifies the definition of «internationalization of higher education»; gives some statistics of the Organization for Economic Cooperation and Development and UNESCO Institute for Statistics about mobile international students and foreign students in the world; shows the actual statistics obtained of Centre for the Study of Society about mobility of Ukrainian students abroad and mobility of foreign students who study in Ukrainian universities. The article shows the necessity of teacher mobility as part of the internationalization of higher education. The article marks recent internationalization trends, which are observed worldwide; lists the positive aspects of internationalization of higher education and elements of the culture of the University, which must be developed in terms of internationalization. The article reviews the status and trends of professional training of psychologists in the field of special education foreign. The review of the standard documents, that regulate such training is made. The list of competencies that must specialists-psychologists own by the end of training is provided. The necessity of the applying of the competency approach in professional training of psychologists in the field of special education in foreign language is proved.

Keywords: internationalization; higher education; mobile international students; foreign students, European Qualifications Framework, National Qualifications Framework, competences.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2017 р.

Статтю прийнято до друку 21.04.2017 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М.К.

УДК 37.016:811.161.1]:159.953.4

ПРИЕМЫ МНЕМОТЕХНИКИ В ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА

Е. В. Терентьева, 7978006001977@mail.ru

В современном образовательном мире процесс изучения языковых наук принято считать одним из самых важных и тяжелых одновременно. Материала по данному предмету, в частности по русскому и украинскому языкам, настолько много, что целенаправленное «поглощение» его учащимся затрагивает весь период школы, с первого по выпускной классы. Методика преподавания заключена в ежегодном повторении и параллельном усложнении тем. Упор сделан на «слепую» отработку практических навыков в орфографии и пунктуации. В данном положении ученик работает только на следствие, результат, а не на причину, почему так надо. Наглядно проиллюстрировать можно правилом «Правописание жи-ши, ча-ща, чу-щу». Дети с первого класса, «назубок» зная эти правила, повально допускают ошибки в написании буквосочетаний. Сложность восприятия и использования правила здесь вполне законо-

мерна и обусловлена отсутствием реальных образно-тактильных категорий. Но если детям разрешить сравнивать эти буквосочетания с ребенком, который не выговаривает определенный звук, им становится все предельно ясно. Например: слышим «колабль», а пишем «корабль», слышим «коска», но знаем, что это «кошка». Звук «Ж» - это малыш, который просто не выговаривает звук «И», поэтому произносит «Ы». «Оживляя» образ «жи-ши», подкрепляя его определенным визуальным образом, учитель способен достигнуть устойчивого понимания, почему же все-таки пишем «и», если реально слышим «ы».

Здесь важно вспомнить слова Константина Дмитриевича Ушинского "Учите ребенка каким-нибудь неизвестным ему пяти словам – он будет долго и напрасно мучиться, но свяжите двадцать таких слов с картинками, и он их усвоит на лету".